

WERK MOET LONEN: DE TAXSHIFT IN ACTIE

Nieuwe studie van The Ex'tax Project

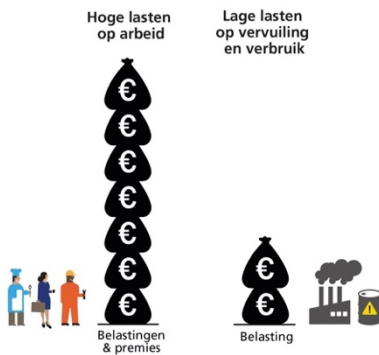
Voor iedere euro die werknemers netto verdienen, moet de werkgever bijna het dubbele betalen (CBS)

Het bedrag dat een werkgever maandelijks in de kasstromen moet reserveren voor de loonkosten omvat behalve de nettolonen ook de af te dragen loonbelasting en sociale premies. Werknemers dragen loonbelasting en premies volksverzekeringen af. Werkgevers betalen premies werknemersverzekeringen en een inkomensafhankelijke bijdrage voor de zorgverzekering.

De afdrachten door werknemers reduceren direct hun koopkracht; zij houden netto minder over. Voor werkgevers verhogen de lasten op arbeid de kosten voor de inzet van personeel. De 'wig' meet het verschil tussen de loonkosten van de werkgever en het netto salaris van de werknemer.

NU:

DE TAXSHIFT:

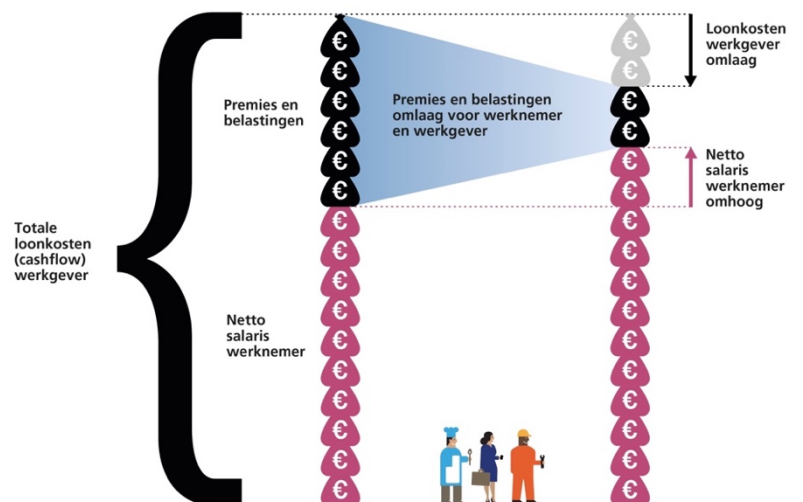
De taxshift verschuift lasten van arbeid naar vervuiling en verbruik

Nu zijn de lasten op arbeid hoog en die op vervuiling en verbruik laag. De schatkist wordt voor 49% gevuld met belastingen en premies op arbeid. Slechts 8% is afkomstig van groene belastingen. Hoge lasten op arbeid zijn een drempel voor arbeidsintensieve en duurzame activiteiten. In een krappe arbeidsmarkt is dit competitieve nadeel nog groter.

De taxshift verschuift de lasten van arbeid naar vervuiling en verbruik. Het principe 'de vervuiler betaalt' wordt toegepast. Werknemers en werkgevers gaan minder afdragen. Werk gaat meer lonen.

Door verlaging van de wig houden werknemers netto meer over, en hebben werkgevers lagere loonkosten

Het voorbeeldpakket maatregelen in deze studie geeft voor elk van de componenten van de wig weer hoe deze verlaagd kan worden. Daarnaast zijn concrete maatregelen opgenomen voor verdere vereenvoudiging van het belastingstelsel, kansen om meer zekerheid en voorspelbaarheid te geven aan burgers en bedrijven, investeringen in om- en bijscholing en de Belastingdienst, stappen in de richting van gelijke fiscale behandeling van werknemers en zelfstandigen en meer transparantie op het gebied van werkgeverschap. Tot slot zijn suggesties opgenomen met betrekking tot de rol van Nederland in de EU om de taxshift in EU-verband te realiseren.

Taxshift Roadmap 2024-2030

22 maatregelen voor lastenverlichting, vereenvoudiging en meer sociale zekerheid

Verlaging van de wig - werknemers

- **Voetvrijstelling voor inkomstenbelasting en sociale premies**

Vereenvoudiging en verlaging van de inkomstenbelasting en sociale premies via een voetvrijstelling. Aan de voet van ieder inkomen is een bedrag van bijvoorbeeld €20.000 - afhankelijk van het beschikbare budget uit groene belastingen - vrijgesteld van belasting en premies. Dit wordt bereikt door aanpassingen aan de heffingskortingen en IB tarieven. Ook wordt het bedrag aan niet-verzilverde heffingskortingen gebudgetteerd en ingezet voor armoedebelief.

- **Inkomstenbelasting verlagen door aanpassingen fiscale regelingen woningbezit**

Versneld afbouwen van de hypotheekrenteaftrek en afschaffen van het eigenwoningforfait. Met de netto-opbrengst wordt het laagste IB-tarief verlaagd.

- **AOW-premie verlagen door afschaffen maximum premieloon en premievrijstelling AOW-ontvangers**

De premiedruk ligt nu bij de onderkant van het inkomensgebouw door het maximum premieloon (€37.149); of iemand €38.000 of €100.000 per jaar verdient, heeft geen invloed op de premiehoogte. De AOW-premie wordt generiek verlaagd uit de opbrengst van afschaffing van het maximum premieloon (met gelijkblijvende uitkeringsrechten) en afschaffing van de premievrijstelling voor AOW-ontvangers.

- **AOW-premie verlagen door meer financiering uit algemene middelen**

De opbouw van AOW-rechten blijft onveranderd.

- **Zorgverzekeringswet inkomensafhankelijke bijdrage (Zvw-IAB) verlagen door afschaffen maximumbijdrage-inkomen en gedeeltelijke financiering uit algemene middelen**

Om de financiering van de zorg zeker te stellen en de inkomenssolidariteit te vergroten, wordt het maximumbijdrage-inkomen voor de Zvw-IAB en de werkgeversheffing ZvW (€66.956 in 2023) afgeschaft. Met de additionele opbrengst worden de premiepercentages generiek verlaagd. De Zvw-premies worden daarnaast geleidelijk en gedeeltelijk gefinancierd uit algemene middelen; verlaging van de premie via extra Rijksbijdrage.

- **Wet langdurige zorg inkomensafhankelijke premie (premie Wlz) verlagen door afschaffen maximum-premie-inkomen en gedeeltelijke financiering uit algemene middelen**

Om de financiering van de zorg zeker te stellen en de inkomenssolidariteit te vergroten, wordt het maximum-premie-inkomen voor de premie Wlz (€37.149 in 2023) afgeschaft. Met de additionele opbrengst worden de premiepercentages generiek verlaagd. De premie Wlz wordt geleidelijk en gedeeltelijk (bijvoorbeeld 50%) gefinancierd uit algemene middelen; verlaging van de premie via een Rijksbijdrage.

Verlaging van de wig - werkgevers

- **Voetvrijstelling voor premies werknemersverzekeringen**

De voetvrijstelling (zie linker kolom) geldt ook voor de premies werknemersverzekeringen.

- **Premies werknemersverzekeringen verlagen door afschaffen maximum premieloon**

Het maximum premieloon voor WW, WAO, WIA (€66.956) wordt afgeschaft (bij gelijkblijvende rechten). Met de additionele opbrengst worden de premiepercentages generiek verlaagd.

- **Loondoorbetaling bij ziekte deels uit algemene middelen financieren**

Loondoorbetaling bij ziekte door werkgevers verkort van 2 naar 1 jaar voor nieuwe gevallen <55 jaar. De bijdrage van het Rijk gaat omhoog (financiering uit algemene middelen). Het re-integratietraject 2^e spoor wordt gecomprimeerd tot 1 jaar, het Rijk investeert mee in begeleiding.

- **Premies werknemersverzekeringen verlagen door financiering uit algemene middelen**

De premies (WW, WAO, WIA, ZW) worden geleidelijk gefinancierd uit algemene middelen, bijvoorbeeld met 5 procentpunt per jaar, tot 50% van het totaal. Uitkeringsrechten blijven onveranderd.

- **Zorgverzekeringswet inkomensafhankelijke bijdrage (Zvw-IAB) verlagen door afschaffen maximumbijdrage-inkomen en gedeeltelijke financiering uit algemene middelen**

Zie boven.

- **WBSO uitbreiden naar circulaire procesinnovatie**

Via de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO) kunnen bedrijven een deel van hun loonkosten en andere uitgaven voor R&D verlagen. De WBSO wordt uitgebreid naar de manuren van voor ontwikkeling van circulaire processen, kennis en productieketens. Het administratieve proces wordt vereenvoudigd.

Investeren in om- en bijscholing

- **Mobiliteitsbudget voor werknemers in cruciale arbeidsintensieve sectoren.**

Een significant budget wordt vrijgemaakt om werkenden in staat te stellen de overstap te maken naar cruciale sectoren met grote krapte. Het budget wordt ook ingezet voor bijscholing ten behoeve van contractuitbreiding.

- **Intersectoraal mobiliteitsbudget voor werkgevers in cruciale arbeidsintensieve sectoren.**

Werknemers leren het meeste op de werkvloer. Maar bij hoge en stijgende lonen en loonkosten is het onaantrekkelijk om medewerkers vrij te maken voor begeleiding/training van anderen. Deze maatregel faciliteert dat proces. Werkgevers in een aantal focus-sectoren, die een zijinstromer uit een andere sector in dienst nemen en minimaal 6 maanden in dienst houden, krijgen een aantal uren loonheffingskorting.

Overige maatregelen loonbelasting en sociale verzekeringen

• Toeslagen op basis van voorgaande 3 jaar

Toeslagen worden afhankelijk van het gemiddelde inkomen en vermogen over de voorgaande drie jaar. Dit geeft meer financiële zekerheid voor huishoudens.

• Zelfstandigen gaan premies werknemersverzekeringen afdragen zoals werkgevers en krijgen socialezekerheidsrechten zoals werknemers

Gelijke fiscale behandeling: zelfstandigen worden premieplichtig en uitkeringsgerechtigd voor ziekte, werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. In plaats van het optuigen van een aparte regeling stromen deze groepen in de bestaande systemen. De mkb-winstvrijstelling en de zelfstandigenaftrek worden afgeschaft.

• Pensioenopbouw verplicht voor alle werkenden

Gelijke fiscale behandeling: pensioenopbouw wordt verplicht voor alle werkenden (inclusief dga's en zzp'ers), met een minimum van 80% van de beschikbare premieregeling. Een basisbank biedt een helder basis-spaarpensioen als aanvulling op de AOW.

• Uitvoeringsfonds Overheid (Ufo) gaat op in algemene WW

De WW-premie bedraagt 2,64% voor vaste dienstverbanden en 7,64% voor flexibele dienstverbanden. Overheidswerkgevers zijn 'eigenrisicodrager' en betalen een premie van slechts 0,68%. Overheidsorganisaties zetten veel vaker dan werkgevers in andere sectoren detachering/uitzendkrachten, payroll-bedrijven en tijdelijke contracten in. Deze maatregel schaft het Ufo af.

• Administratieve lastendruk werkgevers verlagen

Integraal onderzoek naar de administratieve lastendruk van werkgevers. Dan stapsgewijs verlagen, bijvoorbeeld door middel van een vereenvoudigde loonaangifte voor werknemers met een inkomen tot de voetvrijstelling.

Overige maatregelen consistent en helder beleid

• Transparantieplicht werkgeverschap

In het publieke domein ontbreekt informatie op basis waarvan de maatschappelijke waarde van werkgevers kan worden vastgesteld en gevolgd. Daarvoor zijn kwantificeerbare en vergelijkbare data nodig met betrekking tot bijvoorbeeld de loonstructuur, afdrachten aan sociale premies, bijdragen aan pensioenregelingen en investeringen in opleiding en ontwikkeling. Een 'werkgeverschapsrapportage' wordt verplicht. Bij belastinguitgaven en de besteding van publieke middelen (zoals het Klimaatfonds) worden sociale voorwaarden gesteld.

• Investeren in de belastingdienst

Behalve een technisch meerjarenplan zijn zowel een lange termijn plan voor de uitdagingen op personeelsgebied alsook de benodigde middelen om deze effectief aan te pakken nodig. De komende jaren zal goed geluisterd moeten worden naar de mogelijkheden en beperkingen van het uitvoeringsapparaat. De tijdslijn voor implementatie van maatregelen zal moeten worden aangepast aan de mogelijkheden. Bij een stapeling van verouderde IT-systemen is het soms beter om met een schone lei te beginnen (Greenfield aanpak). Parallel aan het oude systeem wordt dan een nieuw systeem gebouwd dat op termijn het oude vervangt. Een dergelijk project kost tijd, maar maakt het systeem in de basis geschikt voor een gedigitaliseerde wereld.

• Nederland neemt een leidende rol in EU

Belastingen zijn in de EU een nationale competentie. Lidstaten beslissen er zelf over - al zijn wel enkele minimumtarieven afgesproken. Nederland kan dus aan de slag met de taxshift. Bij grotere wijzigingen ontstaan echter grenseffecten. Zeker voor een open economie als die van Nederland is het daarom belangrijk om beleid binnen de EU af te stemmen en samen met de andere lidstaten in dezelfde richting te bewegen. Nederland kan op korte termijn bijdragen aan draagvlak door het agenderen van de taxshift in EU-platforms, en het vormen van een coalitie van gelijkgestemde lidstaten. Nederland neemt daarnaast het initiatief om onderzoek en dialoog te faciliteren over de invloed van het belastingstelsel op goed werkgeverschap en innovatieve circulaire verdienmodellen en investeringen.

Casus: impact voor de zorg

Explosieve toename van de personeelskosten

De zorg is met €106 miljard, oftewel 27% van alle overheids-uitgaven, de grootste kostenpost op de Rijksbegroting. De financiering en houdbaarheid van de zorg staan onder grote druk. De sector zucht onder de gevolgen van de krappe arbeidsmarkt, vergrijzing, hoge werkdruk, een hoog ziekteverzuim en uitstroom van zorgmedewerkers. De komende vijf jaar wordt een explosieve kostenstijging verwacht. Dit komt vooral door oplopende personeelskosten, die in 2026 stijgen tot €70,2 miljard. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2012.

Lastenverlichting en kostenverlaging

Vanwege het arbeidsintensieve karakter van de zorg kan een lastenverlichting op arbeid significante kostenbesparingen opleveren. De zorgpremies kunnen dan omlaag, of de stijging kan worden beperkt. Als een lastenverlichting ook bij zorgondernemers belandt, dan zou die besparing door zorginkopers in overleg met Cao-partijen kunnen worden ingezet om meer zorg te leveren, medewerkers beter te betalen of een combinatie van beide. Het kan daarmee ook helpen bij het verminderen van de werkdruk en daarmee het concurrerender worden als werkgever. Indien er meer capaciteit beschikbaar komt voor de zorg, heeft dat een positief effect op de toegankelijkheid, wat één van de grootste uitdagingen is voor houdbare zorg. Preventieve zorg (het voorkomen van ziekte door bijvoorbeeld leefstijlprogramma's en stoppen met roken poli's) is zeer arbeidsintensief. Ook preventieve

zorg kan beter betaalbaar worden bij verlaging van de lasten op arbeid.

Groene belastingen beprijzen gezondheidseffecten

Groene belastingen zijn een middel om de gezondheidseffecten van lucht-, bodem- en watervervuiling (zogenaamde negatieve externaliteiten) in te prijzen. Ook het beprijzen van broeikasgasemissies is cruciaal om de gezondheidseffecten van de klimaatcrisis te beperken. Door klimaatverandering nemen hittestress en sterfgevallen door hitte toe. Ook ontstaan bijvoorbeeld meer allergieën en luchtwegklachten, door een toename van pollen en luchtverontreiniging. Zulke gezondheidseffecten worden nu niet verhaald op de veroorzakers (de vervuilers) maar afgewenteld op individuen (die ziek worden) en de collectieve lasten. Het principe 'de vervuiler betaalt' wordt niet toegepast, terwijl de impact van milieuproblemen op de volksgezondheid enorm is. Nederlanders verliezen door luchtverontreiniging gemiddeld negen maanden van hun leven.

Beide kanten van de taxshift, effectieve beprijzing van externaliteiten via groene belastingen, en het verlagen van de arbeidslasten, kunnen bijdragen aan de houdbaarheid van de zorg. De taxshift is daarmee potentieel een wapen in de strijd voor goede en menswaardige zorg.